GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondă 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 218. *Lunĭ, Marţĭ 1 (13) Octomvre.* **1885.**

Nou abonamentŭ
la
„*Gazeta Transilvaniei*“.

Cu 1 Octomvre st. v. 1885 se începe unŭ nou abonamentŭ, la care invitămŭ pe toţĭ onoraţii amicĭ şi sprijinitorĭ ai fóiei nóstre.

Preţulŭ Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:
pe trei lunĭ **3 fl.**
„ şése „ **6** „
„ unŭ anŭ **12** „

Pentru România şi străinătate:
pe trei lunĭ **10 franci**
„ şése „ **20** „
„ unŭ anŭ **40** „

Rugămŭ pe domnii abonenţĭ, ca sĕ bine-voiască a-şĭ reînoi de cu vreme abonamentulŭ, ca sĕ nu se întrerupă espediţiunea ḍiarului.

Domnii ce se vorŭ aboná din nou sĕ binevoéscă a arĕta şi posta ultimă.

›Administraţiunea ›Gazetei Transilvaniei‹.

Braşovŭ, 30 Septemvre 1885.

Avêndŭ în vedere góna, ce au pornit'o în tótă ţéra autorităţile maghiare în contra Românilorŭ de când cu apariţiunea fatalei proclamaţiuni a aşa ḍisei „Irredente române“, amŭ trebuì sĕ ajungemŭ la conclusiunea bănuitóre, că acea proclamaţiă este unŭ fĕtŭ unguréscŭ şi că planulŭ diabolicŭ a fostŭ de a o adresa mai multorŭ persóne, carĭ se distingŭ printr'o purtare démnă, spre a câştigá astfelŭ unŭ pretecstŭ pentru prigonirea acestorŭ bravĭ şi lealĭ cetăţenĭ de naţionalitate română.

Este bătătorŭ la ochĭ, că încă nicĭ până aḍĭ n'a încetatŭ presa guvernamentală maghiară de a esploatá în contra Românilorŭ acea proclamaţiă. De când au reluatŭ frênele guvernului în mâna lorŭ, Ungurii n'au făcutŭ alta decâtŭ a înegri în tóte modurile bunele intenţiunĭ, lealitatea şi patriotismulŭ luptătorilorŭ pentru drepturile naţiunei române din acestŭ statŭ, a le înegrĭ înaintea ţĕrei, a tronului şi a opiniunei publice europene. La 1867, ca şi mai târḍiu, ca şi aḍĭ scopulŭ guvernanţilorŭ ungurĭ a fostŭ şi este de a compromite causa română şi de a ne presentá pe noi, carĭ luptămŭ pentru ea ca pe nisce elemente periculóse statului şi monarchiei.

Eată cum trebue sĕ ne esplicămŭ faptulŭ că organulŭ d-lui Tisza, „Nemzet,“ dela 9 Octomvre c. se folosesce într'unŭ articulŭ de fondŭ de nisce scorniturĭ miserabile ale codiţelorŭ unguresci din Ardélŭ, cum e aceea cu oficerii c. r. românĭ din Alba-Iulia, cu studenţii românĭ din Braşovŭ ş. a. şi merge până a cita ca faptŭ de creḍutŭ faima, că „în anumite cercurĭ ale inteligenţei române ardelene s'ar fi stabilitŭ deja pentru casurĭ eventuale catalogulŭ funcţionarilorŭ românĭ, ce vorŭ avé sĕ administreze ţéra.“

Vomŭ ceda aḍĭ cuvêntulŭ corespondentului nostru din Alba-Iulia, care ne înfăţişéză cu colorĭ destulŭ de vii situaţiunea actuală, asupra căreia ne vomŭ pronunţa la rêndulŭ nostru. Eată ce ne scrie numitulŭ corespondentŭ:

Cu privire la scirea sensaţională publicată în „Ellenzek“ din 9 l. c. vĕ facŭ cunoscutŭ, cum că preotulŭ I. Maximŭ din Ighiu a primitŭ *pentru pescuitŭ* 4 patróne (fişagurĭ) de dinamită şi în epistola respectivă i s'a spusŭ cum are sĕ le foloséscă. In munţii Ighielului se află păstrăvĭ dér cu anevoie se potŭ prinde, decĭ la acéstă pescuire aveau a se folosi acele fişagurĭ. Nu au fostŭ prin urmare 48 de bucăţĭ. Trimiţătorulŭ este unŭ anume George Borza din Abrudŭ, unde astfelŭ de patróne se folosescŭ la băişagŭ. Décă nu ar fi aşa mare frică la conlocuitorii maghiarĭ o bagatelă ca acésta nu ar fi avutŭ nicĭ o urmare, dér aḍĭ, pe lângă aceea că din ţînţarŭ se face armăsarŭ, dinamita în mâna Românului este ca puşca în timpulŭ Aprobatelorŭ.

Credemŭ că Ungurii în tóte părţile suntŭ înspăimântaţĭ, dér spaima lorŭ e maestrită şi produsă chiar de agitatorii maghiarĭ, cărora le trebue gogoriţe şi cari caută cu lampa după sobolĭ, de cari însĕ nu avemŭ.

Cu tótă punerea în mişcare a întregului aparatŭ judecătorescŭ încă până aḍĭ nu s'a pututŭ constata nicĭ urmă de „irredentiştĭ“. Suntemŭ spionaţĭ la totŭ pasulŭ, se iau la întrebărĭ notarii, învĕţătorii, preoţii despre relaţiunĭ familiare, despre cunoscuţii lorŭ, despre jurstările din comune şi spiritulŭ poporului. Tóte înzadarŭ, căcĭ cai verḍĭ încă nu s'au vĕḍutŭ.

In urma multelorŭ perchisiţiunĭ, a unorŭ arestărĭ şi a sgomotului făcutŭ prin publicările de la sate, ca sĕ se predea proclamaţiunile, este dreptŭ că poporulŭ a începutŭ şi elŭ a-şi face părere şi ómenii vorbescŭ, că óre ce bătăi o se vină, de domnii nu le mai dau pace.

De nisce vorbe ca aceste s'a folositŭ şi unŭ locuitorŭ din Zlatna şi étă „izgataş-ul“ (agitarea) fù gata şi mai întregŭ tribunalulŭ din Alba-Iulia porni cu mulţime de gendarmĭ către Zlatna, unde se confişcară armele dela cei cu licenţe, (paspórte) şi s'a făcutŭ şi se face multŭ svonŭ din vorbele unui omŭ lucrătorŭ cu ḍiua. Resultatŭ: ca în palmă.

Nu se póte sĕ se scie ce urmărĭ mai potŭ avé multele vecsaţiunĭ de felulŭ acesta, căcĭ spiritele sĕ irităză prin purtarea brutală şi sêmţulŭ neumanŭ ce se dovedesce la totŭ pasulŭ. Ameninţărĭ de întemniţare, de ferecare în lanţurĭ se adreséză unorŭ ómenĭ oneştĭ şi nepătaţĭ.

Borza George din Abrudŭ a fostŭ ridicatŭ din patŭ, unde zăcea din causă că şi-a ruptŭ unŭ piciorŭ, şi adusŭ aicĭ în temniţă. Acésta óre nu era superfluu?

A fi Românŭ însĕmnéză aḍĭ înaintea oficielorŭ şi judecătorielorŭ — a fi criminalŭ. Acésta este justiţia şi administraţiunea — de care are parte Românulŭ ilotŭ, care aḍĭ n'are nicĭ unŭ dreptŭ.

UNIREA BULGARILORŬ.

Telegramele cele mai nouĕ:

Filipopolŭ, 9 Octomvre. Până la améḍĭ nu e confirmată oficialŭ scirea despre recunóscerea unirei din partea Porţii. Patrioţii de aci stăruescŭ pe lângă cererea, cĕ Bulgaria şi Rumelia trebue sĕ aibă unŭ guvernŭ şi o administraţiune comună. — Aḍĭ au depusŭ jurămêntŭ sub stégŭ trupele care ântâiaşĭ dată au intratŭ în serviciu, precum şi legiunea voluntarilorŭ. Aceste trupe în numĕrŭ de 5000 plécă la graniţe. — Scirea, că Rusia ar fi intervenitŭ pentru menţinerea statutului organicŭ pentru Rumelia, a produsŭ aci cea mai rea impresiune; prin acésta s'ar agrava situaţiunea Rumeliei. Tocmai acestŭ statutŭ a fostŭ causa revoltei. Bulgaria, cu tóte periculele ce o ameninţă, este hotărîtă sĕ înlăture statutulŭ. — Mai mulţĭ oficerĭ bulgarĭ s'au întorsŭ din Rusia şi s'au împărţitŭ pela diferitele trupe.

Sofia, 9 Octomvre. Trimiterea unei deputaţiunĭ bulgare la Constantinopolŭ s'a amânatŭ până ce va fi cunoscutŭ ceva autenticŭ despre sórtea deputaţiunei rumeliote, despre care se ḍice, că e arestată şi că i s'au luatŭ tóte hârtiile.

Constantinopolŭ, 9 Octomvre. Ambasadorulŭ sêrbŭ Gruici şi celŭ grecŭ Conduriotis au datŭ Porţii declaraţiunĭ liniştitóre despre înarmările guvernelorŭ lorŭ, carĭ n'au nicĭ o tendinţă îndreptată contra Turciei. Pórta s'a adresatŭ puterilorŭ, sĕ influenţeze în Belgradŭ şi Atena, ca acestea sĕ se abţină dela mĕsurĭ, carĭ arŭ irita spiritele şi arŭ puté avé fatale consecinţe. — Deputaţiunea rumeliotă venită la Constantinopolŭ, pentru ca sĕ céră recunóscerea unirei, a fostŭ arestată aci. Despre lucrările conferinţei ambasadorilorŭ nu se scie nimicŭ, vorŭ cere guvernelorŭ lorŭ instrucţiunĭ mai întinse. O parte din corpulŭ diplomaticŭ, mai alesŭ cercurile englese privescŭ cu neîncredere la Rusia, îngrijindu-se, că *încurcăturile se vorŭ termina cu o invasiune a Rusiei în Bulgaria.* Greutăţile de care se isbesce conferinţa ambasadorilorŭ suntŭ: mobilisarea în Serbia şi conchiămarea redifilorŭ în Turcia. O altă greutate, d'a se aplana conflictulŭ, este arestarea celorŭ duoi delegaţĭ bulgarĭ. — Despre pregătirile militare ale Porţii se anunţă, că *corăbiele cuirasate* ›Asari-Tewfik‹ şi Jethi-Bulend‹ *suntŭ completŭ înarmate* şi aştéptă numai ordinulŭ de plecare. *Cele mai multe trupe* s'au trimesŭ până acum din Dedeagacĭ, fiindŭ *dirigeate spre Adrianopolŭ* şi *Mustafa-paşa.* In Smirna stau 10,000 redifĭ gata de îmbarcare spre Salonicŭ, de unde vorŭ pleca în Macedonia sĕ întăréscă garnisónele de acolo. Se crede că se punŭ pe piciorŭ trei corpurĭ de armată, unulŭ ca corpŭ de observaţiă către Grecia, alŭ doilea în Macedonia, alŭ treilea la graniţa rumilotă.

Nişŭ, 9 Octomvre. Precum se vorbeşce, Weissel-paşa, comandantulŭ trupelorŭ turcescĭ în Serbia vechiă, şi-a mutatŭ cuartierulŭ generalŭ dela Prizrend la Pristina. — Concentrarea trupelorŭ în Nişŭ s'a terminatŭ. Aḍĭ după améḍĭ regele Milanŭ trece în revistă artileria. — Emigranţii sêrbĭ, carĭ au năvălitŭ din Bulgaria în Serbia suntŭ înarmaţĭ cu puscĭ rusescĭ Berdan; ei suntŭ încunguraţĭ de gendarmĭ şi se speră că aḍĭ vorŭ fi prinşĭ.

Viena, 9 Octomvre. Mitropolitulŭ bulgarŭ Clement, conducĕtorulŭ deputaţiunei ce a fostŭ la Copenhaga, s'a esprimatŭ aci către unŭ corespondentŭ, că Bulgarii suntŭ decişĭ a susţiné unirea cu puterea armelorŭ, chiarŭ de arŭ peri. — Se desminte scirea, că Garacianin ar fi ḍisŭ că tripla alianţă e compromisă şi că în conflictulŭ ivitŭ se va da pe faţă antagonismulŭ dintre Rusia şi Austria.

Filipopolŭ, 10 Octomvre. Ministerulŭ de esterne se strămută provisoriu la Filipopolŭ. — Aḍĭ circulă pentru ântâia dată în Filipopolŭ şi peste totŭ în Rumelia bilete de 20 francĭ edate de Banca naţională bulgară.

Constatinopolŭ, 10 Octomvre. Marĭ transporturĭ de cai, ce s'au cumpĕratŭ în Ungaria, sosescŭ aci.—Pórta a făcutŭ din noi representaţii ambasadorilorŭ puterilorŭ asupra mişcării în Serbia, care uşorŭ *ar puté trage în conflictŭ pe Austro-Ungaria şi Rusia.* Pórta doreşce, ca puterile sĕ siléscă pe Serbia a se desarma.

Nişŭ, 10 Octomvre. La revista artileriei ce a ţinut'o regele, a asistatŭ şi contele Khevenhüller, ambasadorulŭ austro-ungarŭ, şi ataşatulŭ militarŭ austro-ungarŭ. S'au făcutŭ şi diferite mişcărĭ, care au eşitŭ strălucitŭ.

Belgrad, 10 Octomvre. Satulŭ *Iassenovacz,* situatŭ tocmai la graniţă în faţa satului sêrbescŭ Brusnik în cerculŭ Knjazevac, *a fostŭ ocupatŭ erĭ de trupe bulgare.*

Atena, 10 Octomvre. Toţĭ representanţii puterilorŭ s'au dusŭ erĭ la Delyannis, ca sĕ înduplece pe guvernulŭ grecescŭ la o atitudine înţeléptă şi sĕ-i recomande urgentŭ d'a se abţiné dela mĕsurĭ violente, care arŭ espune Grecia unui periculŭ seriosŭ. Fiecare ambasadorŭ îi predete o notă verbală. Aḍĭ va împărtăşi Delyannis rĕspunsulŭ guvernului grecescŭ. — Regele a semnatŭ unŭ decretŭ, prin care se convócă celelalte trei classe. Clasele 1 şi 2 de etate, deja convocate, se presentă la 12 c. la corpurĭ. In Tesalia suntŭ acum concentraţĭ 9000 de ómenĭ din tóte armele; aci se vorŭ face două tabere de câmpŭ, în Tyrnavo şi Larissa. Ḍiarelorŭ li s'a interḍisŭ a comunica despre mişcările de trupe în Tesalia. Loc. colonelŭ de Reineck a fostŭ însărcinatŭ sĕ pună în stare de apĕrare litoralii dela Pireu şi Phaleron. Mai departe, guvernulŭ a hotărîtŭ, că în casŭ de necesitate, încă înainte de convocarea camerilorŭ — 23 Octomvre — sĕ mobiliseze tóte reservele dela 23—31 de anĭ.

Paris, 10 Octomvre. Neînţelegerile ce mereu se ivescŭ între Serbia şi Bulgaria inspiră îngrijirĭ. In cer-

curile diplomatice franceze se crede, că cabinetele europene vorŭ grăbi acițunea ce şĭ-au luat'o asupră-le, deórece orĭce perdere de timpŭ involvă periculŭ unorŭ serióse conflicte, precum şi măresce încordarea tuturorŭ reterințelorŭ în peninsula balcanică. — După cum spune „Temps," din conferințele lui Giers cu Bismarck resultă, că Rusia va cere menținerea tractatului dela Berlin, depunerea prințului Alexandru şi de va fi de lipsă ocuparea Rumeliei de cătră Turcia.

Londra, 10 Octomvre. *Rusia a începutŭ a dirige trupe spre Basarabia*, ca sĕ fiă gata la orĭce eventualitate. Se vorbesce că Rusia e hotărîtă, sĕ propună la conferința ambasadorilorŭ restabilirea *statului quo ante* şi sĕ lucreze contra pretențiunilorŭ de despăgubire a Serbiei şi Greciei.

Viena, 10 Octomvre. »Pol. Corr.« e informată din Pesta, că ministrulŭ-preşedinte *Brătianu* în telegrama adresată lui Tisza, prin care îşĭ esprimă regretele că n'a vorbitŭ cu dênsulŭ în Pesta, şi-a făcutŭ cunoscută hotărîrea d'a-lŭ visita la ocasiune mai favorabilă. Se presupune, că acéstă întâlnire, care pentru raportulŭ ambelorŭ state numai urmărĭ bune póte avé, se va face în celŭ mai apropiatŭ timpŭ.

Praga, 10 Octomvre. Mitropolitulŭ bulgarŭ Clement a declaratŭ cătră corespondentulŭ lui »Pokrok,« că o mărire a Serbiei prin teritorŭ bulgarŭ va fi împedecată cu puterea armelorŭ. Bulgarii destulŭ de greu au suferitŭ faptulŭ, că tractatulŭ din Berlin a datŭ Serbiei teritorŭ bulgarŭ cu oraşulŭ Nişŭ. In Macedonia e locŭ destulŭ sĕ se întindă Serbia. De unŭ rĕsboiu cu Turcia nŭ se temŭ Bulgarii, deórece o procedere rĕsboinică din partea Tueciei ar rĕscula tóte statele balcanice.

Adrianopolŭ, 10 Octomvre. Concentrarea redifilorŭ urméză; ei sosescŭ din tóte părțile şi suntŭ îndreptațĭ fără întârdiere spre frontiera sêrbă şi bulgară. De aci au plecatŭ încă 8000 de ómenĭ la Mustafa-paşa, unde se lucréză cu activitate la restabilirea punței, în loculŭ lorŭ au venitŭ alțĭ 11,000 soldațĭ.

Viena, 10 Octomvre. Pórta este încredințată, că Serbia voesce sĕ ocupe districtulŭ Kossovo. Serbia este otărîtă sĕ întreprindă o acțiune chiar dacă ar fi sigură că va fi bătută; înfrângerea ei va pune din nou pe tapetŭ cestiunea sêrbéssă.

Constantinopolŭ, 10 Octomvre. In casŭ când Grecia ar înainta spre Ianina şi Serbia spre Kossova, Turcia este hotărîtă sĕ lupte până la celŭ din urmă omŭ. Puterile facŭ sforțărĭ, pentru a împedeca pe cele două micĭ regate sĕ atace pe Turcia.

SCIRILE ĐILEI.

„Kolozsv. Közl.« dela 10 Octomvre n. scrie, că în comuna Peşteşulŭ de josŭ din comitatulŭ Huniădóra arŭ fi trecutŭ la religiunea evang. reformată optsprediece familii »valachisate« de religiunea gr. or. »E unŭ favorabilŭ începutŭ, scrie numita fóiă, care póte fi imitatŭ în multe locurĭ, ca resultatŭ alŭ acelorŭ nisuințe salutare, ce le înplinescŭ bărbații conducătorĭ ai comitatuluiui în interesulŭ „*maghiarisării*«. Nu se găsesce vr'unŭ sufletŭ de Românŭ, care sĕ ne dea amĕrunte despre astă comediă a maghiarisării?

—0—

In 9 Octomvre, d. colonelŭ brigadierŭ staționatŭ în Braşovŭ Paulŭ *Bernnardt*, comandantulŭ divisiunei 16 de infanteriă, 'şĭ-a serbatŭ jubileulŭ de 40 de anĭ, de când se află în serviciulŭ militarŭ. L'a felicitatŭ întregŭ corpulŭ oficerescŭ din Braşovŭ. Multe felicitărĭ a primitŭ, din alte părțĭ.

La 8 Octomvre n. alŭ 3-lea batalionŭ din regimentulŭ 2 de infanteriă a fostŭ învagonatŭ în Sighişórá plecându la Zvornicŭ în Bosnia.

—0—

»Luminătorulŭi« i se scrie din Caranşebeşŭ, că la 6 Octomvre n. în timpulŭ nopții s'au călcatŭ locuințele d-lorŭ N. Popoviciu, profesorŭ de cantŭ şi musică, şi A.-Diaconŭ, inginerŭ, de cătră judele dela tribunalŭ Szabó, însoțitŭ fiindŭ de căpitanulŭ orăşenescŭ şi de mai mulțĭ gendarmĭ; au cetitŭ scrisorile private, au frunđăritŭ partiturĭ de cântece naționale, au întorsŭ tóte după placulŭ lorŭ timpŭ de o óră şi jumĕtate, dar de proclamațiunĭ »irredente« n'au datŭ. Pe d. profesorŭ Patr. Dragalina l'au citatŭ şi ascultatŭ la tribunalŭ totŭ în asemsnea causă. După cum se aude, se mai aşteptă şi alte călcărĭ de casă, precum şi darea în judecată a mai multorŭ fruntaşĭ românĭ. Cum vedemŭ, tragi-comedia are multe tablourĭ.

—0—

I se asigură „Națiunei", că corpurile legiuitóre române vorŭ fi convocate în sesiune extraordinară pentru điua de 15 Octomre.

DE CE ATÂTA SPĂIMA.

Salnică, în Septemvre 1885.

Onorate Domnule Redactorŭ! O mişcare neesplicabilă se observă astăđĭ la organele guvernanțilorŭ din statulŭ Ungariei. De se mişcă o frunđă uscată de vêntŭ, solgăbirulŭ are scire în momentulŭ celŭ mai de apópe şi agenții puterii cautŭ după trădătorĭ de patriă, revoluționarĭ. Dacă duoi Românĭ inteligențĭ convinŭ undeva, în tufa cea de aprópe de dênşii spionéză scriitorulŭ solgăbirĕului, ca nu nu cumva aceia sĕ vorbéscă de revoluțiune, de proclamațiunĭ, de dacoromâniă etc. Până şi în sântele lăcaşurĭ străbate spionagiulŭ, ca nu cumva preoții românĭ sĕ deştepte de pe fii sĕi sufletescĭ prin vorbirĭ entusiaste, căcĭ se periclitéză ideia de statŭ maghiarŭ.

Nu s'ar puté mai bine caracterisa starea sufletéscă a guvernanțilorŭ maghiarĭ în timpulŭ presinte, decâtŭ cu adagiulŭ poetului germanŭ: „*Der Wied im Wald, das Laub am Baum, saust ihm Entsetzen zu.* Sĕ vĕ adeverescŭ acésta prin următorulŭ casŭ întêplatŭ în đilele aceste.

In biserica gr. cat. din diecesa Ghelei, suntŭ introduse sinódele tractuale, avêndŭ a se ține de două orĭ preste anŭ, unulŭ primavéra, altulŭ tómna, cu cerculŭ sĕu de activitate circumscrisŭ dela Ordinariatŭ. In 27 Septemvre, tractulŭ protopopescŭ alŭ Sarvadului îşĭ ținŭ sinodulŭ acesta în parochia Blagea $^1/_4$ óră depărtare dela Taşnadŭ Se servì de cătră preoțimea tractuală în frunte cu dlŭ protopopŭ Demetriu Coroianŭ s. liturgiă şi apoi se cetiră disertațiunile prescrise din resortulŭ teologicŭ şi după finirea programei, preoțimea tractuală se puse la mésă ospitală a parochului localŭ, on. domnŭ Vasiliu Sfura, când étă se deschde uşa şi trimisulŭ solgăbirĕului îşĭ arată cinstita fațá, invitândŭ pe preotulŭ localŭ sĕ-i şoptéscă ceva.

Ce adunare este acésta? Ce lucrare îndeplinesce? Facețĭ politică? Aceste şi alte de aceste fură întrebările trimisului. După deslușirile date de preotulŭ localŭ, se depărtă cu straița gólă, neavêndŭ a raportá şefului sĕu lucrurĭ, de carĭ sĕ se înspăimânte.

Óre pentru ce atâta spaimă, se va fi întrebândŭ cineva? Prin nişce preoțĭ orĭ dascalĭ românĭ sĕ se pótă sgudui temeliele Ungariei? Poporulŭ românŭ este bunŭ, blândŭ şi îndestulitŭ cu starea actuală. Aşa ne asigură, foile maghiare de-a rêndulŭ, cu »Egyetértés« în frunte. Când dară Maghiarii au massa poporului românŭ ce[...] ricită în marea libertăți unguresci pe partea lorŭ, de [...] se înspăimêntă de convenirea a duoi, trei preoțĭ român[...] De ce se'[...] [...]imêntă chiar de nisce proclamațiunĭ revo[...] luțiunare, căc[...] dacă aicĭ ele nu află materialŭ esplosibil[...] atuncĭ nu potù produce nicĭ unŭ rĕu?

Insĕ aicĭ este buba! Sciu guvernanții fórte bine că minciună scriu foile maghiare, când đicŭ şi susținŭ, c[ă] este îndestulitŭ poporulŭ românŭ din Ungaria cu starea actuală alucrurilorŭ. Sciu ei fórte bine, că Românulŭ din regatulŭ lui S. Stefanŭ în điua de ađĭ estetr actatŭ în modulŭ celŭ mai vitregŭ în administrațiă şi justițiă şi în tóte căile vieții publice. Sciu notarii, solgăbirĕii, vice-şpanii şi prefecții (comiții supremĭ), că Românulŭ astăđi în deşertŭ cautŭ lege; nu află, sciu fórte bine judii țĕrei, c[ă] Românulŭ astăđĭ nu află la ei dreptate, în deşertŭ [o] caută.

Sciu mai departe toțĭ câțĭ se află în funcțiunĭ de ale statului maghiarŭ, că poprulŭ românŭ astăđĭ este redusŭ la sapă de lemnŭ, ba mai multŭ, este îngreunatŭ cu dărĭ, încâtŭ nu se mai póte scutura în vecĭ, şi prin urmare nu are ce pierdşei în casulŭ unei conflagrațiunĭ interne, şide aicĭ frica cea mare.

Când dară »Egyetértés« susține lucrurĭ ca aceléa cumcă poporulŭ românŭ este îndestulitŭ cu starea actuală de lucrurĭ din Ungaria, atuncĭ trebue sĕ schimbe cuvêntulŭ „*Consimțire*" în »conmințire« cu celelalte organe ale puterei, care espresiune ar fi mai convenabilă.

In deşertŭ vorŭ închide guvernanții granițele țĕrei hermeticŭ, ca sĕ nu pótă străbate agitațiunea în lăuntru dacă nu se vorŭ nisui a şterge nemulțumirea din inimile Românilorŭ prin o politică mai înțeléptă; de frica cea mare totŭ nu vorŭ scăpa, căcĭ consciința lorŭ le arată figurĭ de spaimă, comploturĭ de revoluțiune, subminărĭ de ale statului ungarŭ, trădărĭ de patriă etc. In deşertŭ susținŭ foile maghiare până într'una, că îndestulitŭ este poporulŭ românŭ cu sórtea, ce o croiescŭ Tisza-Trefort cu politica şovinistă, căcĭ Europa nu le mai crede asigurările lorŭ.

Suspinulŭ greu alŭ națiunei române încovoiate de sarcinĭ insuportbaile şi amenințate pre lângă acaea şi în esistența sa, nu póte sĕ nu fiă auđitŭ.

Poporulŭ românŭ a cerutŭ sĕ fiă guvernatŭ după legĭ, sĕ-i se facă dreptate, elŭ însĕ nu afla în viéța sa publică decâtŭ arbitriu şi nedreptate. Contribuțiunea în banĭ şi în sânge o suportă din greu, déră binefacerile statului în schimbulŭ datorințelorŭ cătră statŭ, elŭ nu le simte, căcĭ este despoiatŭ de ele prin arbitriulŭ organelorŭ guvernante. Poporulŭ românŭ protestéză în contra asigurărilorŭ, ce le dau foile maghiare, că elŭ ar fi mulțămitŭ cu starea actuală, şi cere susŭ şi tare dreptatea.

Ausonia.

P. S. După încheiarea corespondenței aflai din isvorŭ sigurŭ, că solgăbirĕulŭ din cerculŭ Taşnadului nu s'a liniştitŭ cu raportulŭ datŭ de spionulŭ trămisŭ când eramŭ în Blagea adunațĭ la sinodulŭ tractualŭ, ci a mersŭ de a luatŭ protocolŭ cu preotulŭ din Blagea. ca sĕ afle cu deamĕruntulŭ ce s'a lucratŭ în aceea adunare,

DIN BUCOVINA.

De pe malulŭ Nistrului, 16 Septemvre 1885.

(Urmare şi fine.)

Acuma, după ce am vorbitŭ despre icóne, sĕ vedemŭ cum merge cu învĕțămêntulu din scólele poporale prin aceste locurĭ.

Prin scólele, în satele carĭ au scóle, limba rutênă şi cea germană rivaliséză. Despre cea română nicĭ vorbă

FOILETONŬ.

Cuvêntŭ

rostitŭ în 22 Septemvre st. v. 1885 la sĕrbătórea Sf. Sofii patrónei scólelorŭ centrale române din Braşovŭ, de prof. gimn. Ioanŭ Popea.

(Urmare.)

Pentru ca materialulŭ primitŭ sĕ póte fi asimilatŭ în sufletulŭ scolarilorŭ, mintea lorŭ trebue sĕ-lŭ cérnă, sĕ-lŭ frămênte, sĕ-lŭ discompună, sĕ-lŭ ordineze, părțile folositóre sĕ le prefacă în măduva şi sângele spiritului lorŭ şi din totŭ sĕ formeze unŭ întregŭ, care sĕ-lŭ pótă numi averea nedespărțită a sufletului sĕu cugetătorŭ.

Astfelŭ bieții elevĭ românĭ aflătorĭ prin scolĭ streine nu se alegŭ în cele din urmă decâtŭ cu o sumă de cuvinte neînțelese şi cu o mulțime de cunoscințe sarbede, de alŭ cărorŭ cuprinsŭ ei nu suntŭ în stare a-şĭ da nicĭ o socotélă şi numai mai târđiu, după multă muncă şi ostenélă, după multă perdere de timpŭ scumpŭ, numai după ce şĭ-au însuşitŭ mai bine limba streină, ajungŭ bieții elevĭ românĭ a ințelege şi a se alege şi ei cu câte o fărîmă de cunoscințe din felurite obiecte de învĕțămêntŭ ce li se propunŭ în scólă.

Dară nu acesta singurŭ este inconvenientulŭ, ce a îndemnatŭ de bĕtrânii poporului nostru dela 1850 sĕ pună temeiulŭ la scólele lorŭ secundare.

Cu mintea lorŭ ageră ei au vĕđutŭ şi recunoscutŭ, că în scólele streine elevii românĭ îşĭ ruinéză sufletulŭ lorŭ românescŭ, învață nouĕ obiceiurĭ şi datinĭ streine, învață numai istoriă streină, negligindu-şĭ, uitându-şĭ şi desprețuindu-şĭ adeseorĭ limba mamei lorŭ, desprețuindŭ obiceiurĭ şi aşeđăminte românescĭ, şi rĕmânêndŭ fără nicĭ o cunoscință de istoria şi de viéța sufletéscă a némului lorŭ, întêmplându-se adeseorĭ că ei ajungŭ a-şĭ tăgădui originea lorŭ, a se îndulci de lucrurile streine şi a se simțĭ fericițĭ, că potŭ şi ei sĕ se socotéscă ca făcêndŭ parte din vre-unŭ némŭ streinŭ.

Asta a fostŭ cu deosebire, de ce fericiții fundatorĭ au voitŭ sĕ feréscă pe fiĭ lorŭ ca de o mai mare primejdiă: au vrutŭ sĕ feréscă pe fii lorŭ de a fi orbĭ pentru totŭ ce e bunŭ la poporulŭ lorŭ; sĕ-i feréscă de a căuta binele totŭ în depărtare; sĕ-i feréscă de a fi ei ca atâțĭ fii rĕtăcițĭ şi nemernicĭ, altfelŭ ómenĭ destulŭ de învĕțațĭ, cu destulă sciință, carĭ au avutŭ însĕ nenorocirea sĕ trăiască mai multŭ printre streinĭ, fără sĕ fi avutŭ mai nainte ca basă o crescere națională; ómenĭ spoițĭ cu unŭ felŭ de lustru de cultură modernă, carĭ îşĭ batŭ jocŭ de lucrurile românescĭ, îşĭ batŭ jocŭ de limba lorŭ strămoşéscă, carĭ iau în risŭ obiceiurile, datinile, aşeđămintele şi aspirațiile românescĭ, înălțândŭ şi glorificândŭ virtuțile altorŭ popóre streine pe ruinile demnitățiĭ poporului lorŭ.

Bĕtrânii poporului nostru au doritŭ, ca fii lorŭ sĕ fiă crescuțĭ românesce, sĕ fiă Românĭ bunĭ, cu inima verde românéscă, nemolipsițĭ de cerulŭ înduimatŭ alŭ cosmopolitismului, care înécă orĭ ce simțŭ de iubire şi de alipire cătră némulŭ lorŭ.

Bĕtrânii poporului nostru cu mintea lorŭ ageră au vrutŭ sĕ-i vađă pe fii lorŭ ferițĭ de a mĕsura lucrurile românescĭ totŭ după mĕsura lucrurilorŭ, ce le-au vĕđutŭ ei la streinĭ.

Ei n'au vrutŭ, ca inima fiilorŭ lorŭ sĕ fiă copleşită de ideale streine; n'au vrutŭ ca lucrurile streinilorŭ sĕ se lipéscă de sufletulŭ fiilorŭ lorŭ astfelŭ, ca pentru lucrurile românescĭ simțulŭ inimei lorŭ sĕ fiă tîmpitŭ cu desĕvêrşire.

Nu că fericiții întemeiătorĭ aĭ scólelorŭ nóstre arŭ fi avutŭ de gândŭ sĕ îngrădéscă pe fii lorŭ cu unŭ zidŭ despărțitorŭ de cătră streinĭ.

Ideile, de carĭ erau ei stăpânițĭ şi povĕțuițĭ în privința acésta, au fostŭ: că copii lorŭ au sĕ prețuéscă şi sĕ caute a'şĭ însuşi totŭ, ce au bunŭ alte națiunĭ, fiă pe têrĕmulŭ artelorŭ, fiă pe têrĕmulŭ sciințelorŭ, fiă pe têrĕmulŭ limbei şi literaturei popórelorŭ streine culte. Acestea tóte bĕtrânii întemeiătorĭ ai scólelorŭ nóstre au avutŭ fierbinte dorire, ca fii lorŭ sĕ le învețe şi sĕ le cunóscă cu desĕvârşire.

Căcĭ ei au doritŭ, ca fii poporului lorŭ sĕ cunóscă

şi la ce? limba Românilorŭ nu trebue, dér banĭ din fondulŭ religionarŭ trebue, ca şi cum Rutenii din Galiţia au făcutŭ donaţiunile pe la mănăstiri séu moşii lorŭ 'şĭ-au vĕrsatŭ sângele pe acestŭ scumpŭ şi dulce pămĕntŭ, apĕrându-lŭ contra duşmanilorŭ nĕvălitorĭ. Rutenii din aceste locurĭ au cerutŭ dela ministerulŭ de culte ca sĕ li se facă unŭ gimnasiu rutênŭ în Coţmanŭ. Stăruinţele lorŭ au fostŭ zadarnice şi de aceea în ţinutulŭ Coţmanului şi alŭ Vijneţilorŭ au alesŭ pre ministrulŭ de culte ca deputatŭ cu gândŭ, că astfelŭ vorŭ ajunge ce dorescŭ, dér s'au înşelatŭ, căcĭ ministrulŭ actualŭ de culte n'a primitŭ mandatulŭ de deputatŭ. Acuma Rutenii batŭ în buze, cum se ḑice, gândindu-se la unŭ nou modŭ cum arŭ face gimnasiu naţionalŭ în Coţmanŭ. Póte vorŭ căpĕta ajutorŭ din Rusia după cum capĕtă şi cărţĭ. Se trimetŭ adecă cărţĭ pentru poporŭ din Galiţia şi Rusia pe la preoţii ortodoxĭ din aceste locurĭ, ca ei sĕ le citéscă poporului. Astfelŭ se deprinde poporulŭ a se gândi la unŭ statŭ mare slavŭ, ér pe de altă parte capĕtă poftă de a ceti. Am făcutŭ trista esperiinţă, că prin aceste locurĭ preotulŭ trăesce mai bine cu invĕţătorulŭ decâtŭ prin locurile curatŭ române — unde, cum ḑice Românulŭ, trăiescŭ ca cânele cu pisica. — Cumcă lucrurile stau aşa voiu arĕta la o altă ocasiune, căcĭ m'am interesatŭ fórte multŭ de învĕţĕmêntulŭ de pe la scólele rurale din tótă Bucovina. Românii din Cernăuţĭ şi scóla română din Suceva nu s'au gânditŭ sĕ tipărescă cărţĭ în stilŭ poporalŭ, nu sciu, nu vreau séu nu potŭ în unŭ astfelŭ de stilŭ, cu tóte că scóla română are şi acéstă nobilă misiune, dacă nu mĕ înşelŭ. Nu sciu ce face *Academia ortodoxă*, amŭ auḑitŭ că ea are sĕ edea Călendarulŭ care-lŭ eda societatea pentru cultura şi literatura română din Bucovina. Am auḑitŭ că Spiritualulŭ şi secretarulŭ Academiei lucră, adecă-lŭ censuréză, căcĭ sĕ fiă multe erorĭ în partea şematismului. Ar fi bine când în Almanach ar fi materii varie pentru distracţiă, căcĭ aşa ca până acuma şi încă 60 cr. era pré scumpŭ.

După câtŭ m'am putută informa, învĕţătorii ruralĭ din aceste locurĭ suntŭ mai toţĭ rutenĭ fanaticĭ şi voescŭ cu orice preţŭ ca copii sĕ nu scie când vorŭ fi mai marĭ că moşii lorŭ erau Românĭ şi că părinţii lorŭ sciau încă românesce. Aḑĭ dacă-lŭ întrebĭ pre unŭ ţĕranŭ *de ce lege-i*, elŭ rĕspunde că de legea *moldovenéscă* şi ḑice *că Moldovenii şi Ruşii, adecă limba care o vorbescŭ suntŭ totŭ una, numai ei s'au deprinsŭ a vorbi aşa şi au uitatŭ limba moldovenéscă, dér ei suntŭ de legea moldovenéscă.*

Dintre fii de ţĕranĭ din aceste locurĭ, décă vreunulŭ a făcutŭ scóle medii şi vine la Universitate, elŭ e Rutênŭ fanaticŭ. In gura lui nu afli nimicŭ alta decâtŭ înjurărĭ asupra Românilorŭ, pare c'arŭ fi fraţĭ cu Maghiarii. Mĭ s'a spusŭ, că Rutenii în Seminarulŭ din Cernăuţĭ nicĭ nu vreau se scie de Academia „Ortodoxă“ şi că unŭ d-nŭ *Tyminschi* şi *Jenaska* sĕ fi făcutŭ o societate a parte pentru Rutenĭ, procurêndu-şĭ foi ca *Dylo Slovo* şi altele din Galiţia, cari numai despre Românĭ vorbescŭ. Cu tóte aceste la primirea în Seminarŭ Rutenii suntŭ preferaţĭ Românilorŭ — aşa mi se pare că în anulŭ I. au fostŭ numai 2 Românĭ ceilalţĭ 5 erau Rutenĭ, ér competenţĭ românĭ au fostŭ deajunsŭ. Printre Rutenĭ era şi unŭ *lipovanŭ* şi elŭ voia sĕ fiă internŭ deocamdată nu nu l'au primitŭ i-au promisŭ că la tómnă ilŭ vorŭ primi. — Se ḑice că Emineţa Sa l'a ajutoratŭ, dându-i în tótă luna câte 5 fr. Câţĭ Românĭ însĕ, carĭ n'au fostŭ primiţĭ ca internĭ, rĕbdau fóme şi mâncau pe lângă colegii lorŭ în Seminarŭ, dacă le permitea rectorulŭ şi nimene nu'şĭ bătea capulŭ cu dênşii. Unŭ străinŭ de limba şi legea nóstră află însă protectorĭ, cari nu s'au gânditŭ că elŭ va fi ântêiulea care va ridica pétra în contra legii nóstre. — Luaţĭ séma ce faceţĭ!

Este în părţile aceste unŭ boerŭ românŭ Grecu, care şi-a dusŭ copilulŭ la gimnasiulŭ din Suceva. Mĕ bucuramŭ că-lŭ va înscrie la secţiunea română, căcĭ la acestŭ gimnasiu suntŭ clase paralele, adecă secţia română şi cea germână. Bucuria mea însĕ n'a duratŭ multŭ, căcĭ am aflatŭ că l'a înscrisŭ la secţia germână.

Deórece vorbescŭ despre acestŭ gimnasiu nu potŭ sĕ nu vĕ spunŭ, că în acestŭ anŭ s'au înscrisŭ fórte puţinĭ Românĭ în clasa I secţ. rom. Causa ar fi inteliginţa din apropiere, ba póte din tótă Bucovina unde suntŭ Românĭ, pentrucă nu stăruesce a lucra întru acolo, ca părinţii sĕ'şĭ trimétă copii la scóla română. In Bucşóia se află unŭ învĕţătorŭ Popoviciu, care acu de 2 anĭ de ḑile aduce băeţĭ de ţĕranŭ pe spesele sale la gimnasiulŭ din Suceva, cu tóte că familia sa este numĕrósă şi avere are ca toţĭ învĕţătorii ruralĭ. Ar fi bine când ar afla imitatorĭ, nu cu punga ci măcarŭ cu sfatulŭ. Gurile rele — nu sciu, póte sĕ fiă şi adevĕrulŭ — ḑicŭ, că Românii de aceea nu-şĭ dau copii la scóla din Suceva, pentru că directorulŭ de acolo ar lucra contra Românilorŭ. 'Mĭ-aducŭ aminte de corespondenţa d lui »Ilŭ sciţĭ« şi 'mĭ vine a crede — nu mĕ potŭ însĕ esprima, până ce nu voiu mai avé şi alte argumente la mână pe lângă cele ce le posedŭ deja.

In călĕtoria mea prin aceste locurĭ, pe când mĕ interesamŭ despre limba română cum de s'a uitatŭ ea aşa de curêndŭ, m'am gânditŭ la Itinerarulŭ d-lui Maiorescu din Istria la Morlachĭ şi Cuţovlachĭ şi făcui o comparaţiune între Românii de pe acolo şi între Românii din acestea locurĭ, cari au fostŭ espuşĭ valurilorŭ cutropitóre ale potopului galiţianŭ şi cum acestŭ potopŭ se întinde voindŭ sĕ înghiţă tótă Bucovina. Preoţimea română nu se intereséză de sórtea limbei române, ea care din gimnasiu nu vrea sĕ scie de limba română, în Seminarŭ totŭ nemţesce, şi aşa dela légănŭ până la mormêntŭ vorbesce, trăesce nemţesce. Am cunoscutŭ chiar mulţĭ tinerĭ, cari se pregătescŭ pentru preoţiă, că nu sciuu a ceti românesce prin cărţile bisericescĭ. Am fostŭ de câte-va orĭ la rugăciunĭ séra în Seminarŭ şi pre câţĭ i-am auḑitŭ nicĭ unulŭ n'a cetitŭ corect tot aşa ca şi călugĕrulŭ cu barba galbenă dela mănăstirea din Suceva, care când cetesce acaftistulŭ, nu scii în ce limbă ilŭ cetesce, cu tóte c'ar fi sĕ fiă în cea românéscă.

Póte credŭ acei tinerĭ că vorŭ ceti în biserică în limba germână? cine mai scie cum se vorŭ schimba vremile, aşŭ dori numai ca cele spuse sĕ afle unŭ rĕsunetŭ pe la aceia cari potŭ şi au puterea în mânĭ căcĭ de va trece unŭ deceniu, tóte vorŭ fi schimbate în paguba limbei române şi a ortodoxiei. In urma aşŭ sfătui pre cei din Suceva şi Putna sĕ încete cu înjurările, ca nu cumva de supĕrare sĕ descoperimŭ lucrurĭ şi mai marĭ decâtŭ până acuma. Eră dacă ei vreau noi suntemŭ gata în interesulŭ dreptăţii şi alŭ religiunii de-a arĕta chiar prin marturĭ, şi anume când şi cum s'au comisŭ fărădelegĭ şi sacrilegii, ér Consistorulŭ scie ce-a căpĕtatŭ dela Ministerŭ pentru Putna, avemŭ la disposiţiă şi o fóiă germană şi vomŭ cere nemţesce de-a ni se face dreptate, — până atuncĭ rĕmânŭ *Călĕtorescu.*

VISITAŢIUNI CANONICE.

Valea Haţegului, Octomvre a. c.

Suntŭ rarĭ momentele în acéstă eră a despotismului şi volniciei celorŭ dela putere, în carĭ ni se dă ocasiune a evita pe unŭ momentŭ nĕcazurile nóstre. O astfelŭ de ocasiune li s'a datŭ locuitorilorŭ din protopopiatulŭ Jiului în ultimele ḑile ale lunei espirate, bucurându-ne de rara fericire a primi în mijloculŭ nostru pe Ilustritatea Sa Episcopulŭ Lugoşiului *Dr. V. Mihalyi*, a cărui activitate pentru organisarea diecesei şi pentru promovarea intereselorŭ vitale şi culturale ale poporului, incredinţatŭ înţeleptei sale conducerĭ, este destulŭ de cunoscută publicului românŭ, de când a ocupatŭ scaunulŭ acestei diecese.

Ilustritatea Sa a fostŭ insoţitŭ în acéstă visitaţiune de Reverendissimulŭ domnŭ canonicŭ Madincea şi secr. Perianu. Ilustr. Sa a sositŭ cu trenulŭ dela 2 óre p. m. la gara din Puiu, unde a fostŭ întêmpinatŭ din partea m. on. domnŭ protopopŭ alŭ Jiului Stefanŭ Radicu cu o vorbire bine simţită, la care Il. Sa a mulţumitŭ celorŭ presenţĭ pentru cordiala primire, accentuândŭ scopulŭ venirei sale. După aceea au fostŭ presentaţĭ Il. Sale, prin on. domnŭ protopopŭ tractualŭ, judele Ponori şi subjudele Maioru, ér din partea pretoriatului subpretorele Török; pretorele Puj a aflatŭ însĕ de bine, ca cu 2 ḑile înaintea venirei Il. Sale sĕ se depărteze la Pesta. In ḑiua aceea Ilustritatea Sa a visitatŭ Puiulŭ şi Galaţulŭ, fiind în Puiu óspele judelui cercualŭ Ponori ca renegatŭ, odinióră Vladŭ, ér în ḑiua următóre Riu-bărbatulŭ şi Ponorulŭ, de unde după splendidulŭ prânḑŭ datŭ din partea subpretorelui Török din Petricŭ, Ilustritatea Sa a mersŭ la Livadia, unde a fostŭ fórte cordialŭ primitŭ din partea poporaţiunei. In ḑilele următóre conformŭ programului au fostŭ visitate succesive celelalte comune.

In Puiu Ilustritatea Sa a voitŭ sĕ visiteze şi şcóla de statŭ, care este cercetată mai numai de şcolarĭ românĭ din comuna Puiu şi Galaţĭ, însĕ nu a putută din causă, că înainte de aceea cu câteva ḑile au fostŭ sĕrbătorile jidovescĭ şi localităţile şcólei fiindŭ puse la disposiţia comunităţii israelite din Puiu şi jurŭ, în decursulŭ amintitei sĕrbătorĭ servindu-le de *sinagoga*, şcolarii nu au putută fi adunaţĭ din causă, că tocmai atuncĭ se ocupau cu desinficiarea acelorŭ localităţĭ.

Acéstă arbitrariă închiriare din partea romanofagului pretore Puj, care este curatorulŭ numitei şcóle, pe viitorŭ domnii preoţĭ competenţĭ ar fi consultŭ sĕ nu-o mai trécă cu vederea, fiindŭ totodată catecheţĭ în aceea şcólă, ci sĕ facă paşii necesarĭ pentru împedecarea unorŭ astfelŭ de inconveniente, carĭ arŭ aduce cu sine demoralisarea poporului.

Dela acéstă visitaţiune canonică a Il. Sale noi cei din tractulŭ Jiului sperămŭ fórte multŭ, basându-ne pe neobosita activitate şi părintésca îngrijire a Ilustr. Sale pentru promovarea intereselorŭ culturale şi vitale ale poporului, cu atâtŭ mai vêrtosŭ, căcĭ Il. Sa s'a putută convinge cu ochii despre starea deplorabilă, în care se află poporulŭ din acestŭ tractŭ, lipsitŭ fiindŭ de inteliginţă română şi lăsatŭ pradă arbitrariului unorŭ persóne, cari ilŭ esploatéză în interesulŭ personalŭ şi alŭ ideii de statŭ maghiarŭ; ér preoţii de carĭ dispune acéstă poporaţiune lipsită nu au curagiulŭ de a-i servi ca conducĕtorĭ, unii temêndu-se că li se va subtrage rebonificarea dela statŭ pentru catechisarea în şcólele statului, alţii că organele administrative nu le vorŭ prevedea cu clausulele*) necesare actele referitóre la petiţiunarea după ajutorulŭ de statŭ de 20,000, alţii din alte cause.

Viitorulŭ póte prin crescerea unei tinerimĭ, care sĕ fiă stăpână pe convingerile sale, ne va fi mai seninŭ, presentele însĕ ne este nourosŭ. *Sergeţênulŭ.*

*) Amŭ dori sĕ scimŭ ce felŭ de clausule suntŭ aceste? Red.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

---

comorile sufletescĭ, cari suntŭ cuprinse şi grămădite în literaturele moderne, şi nainte de tóte sĕ cunóscă limbele popórelorŭ din patria nóstră, cu cari fii lorŭ au sĕ trăiască la olaltă şi cu cari ei suntŭ siliţĭ sĕ vină în strînse legăturĭ de afacerĭ ḑilnice.

Căcĭ lămurite convingerĭ purtau ei în sufletul lor, că cu câtfiilor vor cunósce mai multe limbĭ, cu atâta vor fi ei mai bogaţĭ sufletesce şi cu atâtŭ mai destoinicĭ şi mai harnicĭ pentru viéţă. Prin urmare nu în chipŭ egoisticŭ şi exclusivisticŭ au avutŭ ei de gândŭ sĕ purcédă la opera crescerei şi uminărei poporului lorŭ.

Departe a fostŭ de înaltulŭ lorŭ sufletŭ o astfelŭ de gândire injositóre.

Departe a fostŭ de ei idea de a sădi în sufletulŭ fiilorŭ lorŭ unŭ spiritŭ de ură şi de vrăşmăşiă în contra streinilorŭ, în contra ideilorŭ de propăşire pe felurite têrêmurĭ ale vieţii lorŭ private şi publice.

Au vrutŭ numai sĕ-i feréscă pe fii lorŭ de a înălţa pe alte popóre pe socotéla némului lorŭ, şi din contră a-i face sĕ preţuéscă binele şi virtuţile, ce le are poporulŭ lorŭ; sĕ nu micşoreze valórea, ce poporulŭ lorŭ o are de faptŭ. Pentru că bĕtrânii poporului nostru dela 1850 în sufletulŭ lorŭ românescŭ, luminatŭ de înalte şi pĕtrunḑĕtóre gândirĭ, avéu neclătite convingerĭ, că precum nu tóte florile suntŭ de o potrivă, precum nicĭ ómenii nu suntŭ toţĭ de o potrivă în privirea însuşirilorŭ lorŭ fiescĭ, astfelŭ nu suntŭ de o potrivă nicĭ popórele, ci fiecare dintr'ênsele are unele disposiţii sufletescĭ particulare, şi că numai ţinêndŭ sémă de însuşirile şi disposiţiile sufletescĭ particulare ale unui poporŭ, póte fi vorba de o adevĕrată şi naturală desvoltare şi propăşire.

Étă decĭ, onor. adunare, atâtea îndemnurĭ, carĭ i-au făcutŭ pe bĕtrânii fruntaşĭ ai poporului nostru braşovenĭ sĕ-şĭ creeze cu multă trudă şi cu marĭ jertfe şcóle românescĭ, cu limbă românéscă, ca printr'ênsele sĕ se pună temeiulŭ unei crescerĭ mai bune a tinerimei nóstre.

Căcĭ înrădăcinată era în ei credinţa, că numai în o şcólă românéscă póte unŭ tênerŭ românŭ sĕ înveţe sĕ'şĭ preţuéscă limba mamei sale, care este vestmêntulŭ caracteristicŭ alŭ spiritului sĕu, şi în care acesta se mişcă liberŭ şi puternicŭ,

Numai în şcólele românescĭ învaţă elŭ sĕ păstreze su sfinţenie proprietăţile individuale ale poporului sĕu.

Numai în şcólele românescĭ învaţă elŭ sĕ stimeze obiceiurile cele vechĭ laudabile, datinile şi sĕrbătorile naţionale, în carĭ vieţuesce spiritulŭ individualităţii poporului sĕu.

Numai în scólele românescĭ cu limba de propunere românéscă învaţă tênĕrulŭ românŭ sĕ cunóscă tóte lucrurile laudabile, ce le-a sĕvêrşitŭ poporulŭ sĕu în timpurile vechĭ şi nouĕ.

Numai aicĭ va învĕţa elŭ sĕ cunóscă caracterulŭ poporului sĕu, comorile lui sufletescĭ, carĭ suntŭ învĕlite în poesiile şi povestile, în provevbele, in glumele şi găciturile lui, în datinile lui sociale şi înainte de tóte în virtuţile lui militare, carĭ au înălţatŭ mărirea némului sĕu şi au câştigatŭ némului românescŭ titlulŭ eternŭ de gloriă şi de adevĕrată mândriă naţională înaintea streinilorŭ, înaintea naţiunilorŭ celorŭ mai culte din lume.

Numai prin şcólele naţionale i se va însufla lui iubire cătră némulŭ sĕu, şi cătră ceide unŭ némŭ cu elŭ, şi entusiasmŭ pentru aspiraţiunileşi idealele naţionale. Şi prin aceea se va deştepta într'ênsulŭ aceea mândrie şi falŭ nobilă, care ilŭ face pe omŭ sĕ se ruşineze aĭ face ceva nevrednicŭ de numele poporului sĕu.

Astfelŭ au gânditŭ, astfelŭ au lucratŭ bĕtrânii întemeiĕtorĭ ai şcólelorŭ nóstre.

Au gânditŭ şi au lucratŭ ce adevĕraţĭ Românĭ, inspiraţĭ pentru înălţarea némului lorŭ, învăpăiaţĭ pentru binele şi propăşirea poporului lorŭ.

Luminarea şi fericiea némului lorŭ a fostŭ ţinta doririlorŭ lorŭ, a fostŭ speranţa cea mai dintêiu şi cea mai din urmă a lorŭ, în césulŭ când cei mai mulţĭ din ei au pusŭ piciorulŭ pe pragulŭ veciniciei.

(Va urma).

PLUGURI SISTEMULU VIDATS

precum și mașinele Vidats dinpreună cu părțile lorŭ constitutive

sĕ află de aci înainte după modelele originale ale lui Vidats singurŭ numai la subsemnata fabrică, de vreme ce acésta a cumpĕratŭ dela masa concursuală a lui Vidats tóte modelele.

Despărțĕmêntulŭ mașinelorŭ agricole

alŭ societății pe acții dela turnătoria și fabrica de mașinĭ a lui Schlick.

Biroulu centralu Budapesta, Waitzner-Boulevard Nr. 57.

Beiŭ, Vodă, Domnŭ

ROMANŬ ISTORICŬ

de *Theochar Alexi.*

A apărutŭ completŭ în 34 broșurĭ à 20 cr.

Orĭ ce librarŭ, colportorŭ, legătorŭ de cărțĭ etc. este gata a procura aceste broșurĭ franco, duse la casele onor. cetitorŭ.

Acéstă scriere este unică în tótă literatura română, căcĭ în adevĕrŭ nu posedămŭ nicĭ unŭ romanŭ originalŭ coprindĕndŭ peste 1000 de paginĭ din care, nicĭ una nu este lipsită de interesŭ pentru orĭ ce cetitorŭ.

O variațiune bogată, precum nu oferă nicĭ unulŭ din romanele traduse, apoi interesulŭ ce ni sĕ excită pentru faptele istorice, preface lectura acestui romanŭ în o adevĕrată plăcere, în unŭ bogatŭ isvorŭ nu numai de distracțiune ci și de instrucțiune.

Textulŭ romanului este însoțitŭ de ilustrațiunĭ, care și aceste sunt originale, compuse de unŭ artistŭ anume pentru acéstă scriere. Ea cuprinde istoria Românieĭ, începĕndŭ cu fanariotulŭ Caragea, trecĕndŭ la revoluțiunea eterii grecescĭ și a lui Tudorŭ Vladimirescu, a căruĭ viéță, fapte și mórte tragică sunt cu de amĕnuntulŭ descrise, atinge revoluțiunea dela 1848, tractéză pe largŭ Domnia lui Cuza, dândŭ unŭ tablou amenunțitŭ despre acea epocă și încheiă cu alegerea lui Carolŭ de Hohenzollern.

Firulŭ, pe care sĕ înșiră aceste tablourĭ istorice, sĕ compune din unŭ sujetŭ sensaționalŭ în tótă puterea cuvêntului. — Unŭ tată, perḑĕndŭ zestrea fiicei sale, într'o scenă, unde acésta o reclamă dela elŭ, îșĭ ese din fire și o lovesce de mórte. Pentru a scăpa de pedépsa legii, o târesce în grădină, unde î taie capulŭ, îngropându-lŭ, pentru a face sĕ créḑă lumea, că cadavrulŭ fără capŭ, este alŭ altei persóne. Cu tóte astea sĕ vede silitŭ a mărturisi faptulŭ și este condamnatŭ la muncă silnică. După câtva timpŭ sĕ descoperă că.... dar cine voiesce a sci ce se descoperă, citéscă romanulŭ, unde va găsi cu ce sĕ-șĭ ațîțe, ș'apoi cu ce sĕ-șĭ astêmpere curiositatea.

Cine-șĭ procură intregulŭ opŭ de-a-dreptulŭ dela tipografia editóre plătindu-lŭ de-o dată înainte, sĕ va profita de economisirea portului adică va avea sĕ trimĕță numai câte 15 cruceri de broșură séu pentru **34 broșurĭ 5 fiorinĭ.**

Tipografia Alexi,
BRAȘOVŬ.

Tóte administrațiunile ḑiarelorŭ românescĭ suntŭ rugate a ne face ofertă pentru publicarea acestui anunțŭ.

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a tei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de ersóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucuresci	—	5·00	7.45	—
Predealŭ	—	9 45	12.50	—
	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ	—	10.44	2.27	—
	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra	10.29	1.30	8.01	—
	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9.05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9.43	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10 23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu	5.56	5.58	12.59	—
	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.3[illegible]
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	9.13	—	4.05
	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 55	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena	6.35	2.45	10.50	—
	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.44	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.36	6.24	—
Clușiu	—	10.0[illegible]	5.05	6.43	—
	12 0[illegible]	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	11.43	—	9.31	—
	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9 58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.02	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediașŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5.30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.3
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ	—	5.20	—	7.14	1.09
	—	5.3[illegible]	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ	—	6.32	—	—	3.23
	—	7.30	—	—	4.56
Bucuresci	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Orele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vințulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4 53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovațŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulișŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7 43	—	9.56
Ilia	8 01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10.10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.53
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroșeni

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Hațegŭ	7 53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșeni	10.43	4.04	6.59

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroșeni—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșeni	6 49	9.33	5 28
Banița	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10 54	6.4[illegible]
Pui	8.50	11 [illegible]7	7.35
Hațegŭ	9.31	12 17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10 53	1,35	9.15

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.